

วารสารวิจัย ราชภัฏเชียงใหม่

ประจำปีที่ 11 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2552 - มีนาคม 2553

ISSN 1513-8410

วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่

RAJABHAT CHIANG MAI RESEARCH JOURNAL

ประจำปีที 11 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2552 – มีนาคม 2553

ISSN 1513-8410

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรืองเดช วงศ์หล้า

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ศ.ดร.กิตติชัย วัฒนานิก

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศ.ดร.มนัส สุวรรณ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รศ.น.สพ.ดร.สุรัชย์ ไรจนเสถียร

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รศ.โกสุม สายใจ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ศ.อำนาจ ชนนไทย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ดร.สินธุ์ สโรบล

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

รศ.ดร.สมพงษ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ดร.ทัตพร คุณประดิษฐ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ดร.เฉลิมชัย ไชยชมพู่

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รศ.สนิท สัตโยภาส

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ดร.เกตุมณี มากมี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อาจารย์ประนอม ล้างาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รศ.น.สพ.ศุภชัย ศรีวิวงศ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รศ.ศิริพร ปัญญาบาล

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รศ.วรรณวดี ม้าลำพอง

อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รศ.อมรา ชีปะปาล

อดีตคณบดีคณะเทคโนโลยีการเกษตรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บรรณาธิการ

ผศ.มนตรี ศิริจันทร์ชื่น

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผศ.ดร.ชวิต จิตวิจิตร

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ผศ.วิไลลักษณ์ กิตติบุตร

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นางวราภรณ์ กิจจันศิริ

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

กองบรรณาธิการ

นางสุมาลี แก้วไสย

หัวหน้าสำนักงานสถาบันวิจัยและพัฒนา

น.ส.ณัฐชยาน์ สماعيل

นักวิชาการศึกษา

น.ส.กรทอง ลีสุวรรณ

นักวิชาการวิจัย

น.ส.ศิริพร ริพล

นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

นายปรัชญา ไชยวงศ์

นักวิชาการคอมพิวเตอร์

ดร.ชญญา ทะพิงค์แก

ผู้แทนคณะเทคโนโลยีการเกษตร

ดร.กฤษฎา บุญชม

ผู้แทนคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

อ.ศุภกฤษ์ ชาราพิทักษ์วงศ์

ผู้แทนคณะวิทยาการจัดการ

น.ส.กรรณิการ์ ช่าง

นักวิชาการเงินและพัสดุ

นายวชิราวุธ สุวรรณคำ

เจ้าหน้าที่ธุรการ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อาคารราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 14 เลขที่ 202 ถ.โชตนา ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300

โทรศัพท์/โทรสาร 0-5388-5950

คำนำ

วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นวารสารทางวิชาการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ งานวิจัย งานวิชาการและงานวิทยานิพนธ์ของคณาจารย์ บุคลากร นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่และสถาบันการศึกษาอื่นๆ ตลอดจนนักวิจัยทั่วไป มีการพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ประจำเดือนตุลาคม - เดือนมีนาคม และเดือนเมษายน - เดือนกันยายน) ดำเนินการเผยแพร่โดยจัดส่ง ให้สถาบันอุดมศึกษาทุกสถาบัน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงาน การอุดมศึกษา และหน่วยงานวิจัยต่างๆ

การตีพิมพ์ต้นฉบับที่เสนอขอลงตีพิมพ์จะต้องไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อนหรือไม่อยู่ระหว่างเสนอขอลงตีพิมพ์ในวารสารอื่น และต้องผ่านการประเมิน กลั่นกรองให้ความเห็นและตรวจแก้ไขโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง เมื่อได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ถือเป็นสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ การนำต้นฉบับ ไปตีพิมพ์ใหม่ต้องได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่และเจ้าของต้นฉบับ ก่อน ผลการวิจัยและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความต่างๆ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

บรรณาธิการ
วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่

ผลของการใช้ฮอร์โมนจิบเบอเรลลินต่อผลผลิต ของเห็ดโคนญี่ปุ่น ผศ.ดร.กัลทิมา พิชัย	<u>01</u>
การประยุกต์การจับก้อนด้วยไฟฟ้าในการ แยกกรดโฟลิกในผักพื้นบ้าน ในจังหวัดเชียงใหม่ อ.ถาวร รักกาญจน์นัท	<u>09</u>
การประเมินผลการใช้งานโปรแกรมเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล เชิงปริมาณของการวิจัยในชั้นเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต 'ปกรณ์ 1.0' ปกรณ์ ศรีวิชัย	<u>17</u>
การวิเคราะห์ระบบการใช้งานเครื่องตรวจลายนิ้วมือในองค์กร นิสา อรัณยกาญจน์นัท	<u>25</u>
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยการจัดการความรู้ ผลิตภัณฑ์เห็ดและผักปลอดสารพิษกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ผศ.เดชวิทย์ นิลวรรณ	<u>35</u>

การวิจัยเชิงปฏิบัติการด้านการผลิตผลิตภัณฑ์เห็ด
และผักปลอดสารพิษแบบมีส่วนร่วมด้วยการจัดการ
ความรู้ของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว
ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
ผศ.รวิชัย บุญมี

49

การจัดการความรู้ทางการเงินและการบัญชีเพื่อพัฒนา
การผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่
บ้านเจดีย์แม่ครัว อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
ผศ.วาริพิน มงคลสมัย

63

การศึกษาแนวโน้มและแนวทางการพัฒนาการตลาด
ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมกระดาษสาของผู้ประกอบการ
ในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
อ.จินตภา ศรีสำราญ

77

ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะ
ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ปี พ.ศ.2551
ผศ.เสาวณี ใจรักษ์ และคณะ

89

การวิจัยเชิงปฏิบัติการด้านการผลิต
ผลิตภัณฑ์เห็ดและผักปลอดสารพิษ
แบบมีส่วนร่วม ด้วยการจัดการความรู้
ของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ครัว
ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

The Participation Action Research of
Producing Mushroom and Chemical Free
Vegetable with Knowledge Management
of The New Theory Agriculture Group in
Baan Chedi Mae Krua Village, Mae Fak
Subdistrict, Sansai District, Chiang Mai
Province.

ผศ.ธวัชชัย บุญมี

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการและการบริหารทรัพยากรมนุษย์
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

RAJABHAT
CHIANGMAI
RESEARCH
JOURNAL

การวิจัยเชิงปฏิบัติการด้านการผลิตผลิตภัณฑ์เห็ดและผักปลอดสารพิษแบบมีส่วนร่วม ด้วยการจัดการความรู้ของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

The Participation Action Research of Producing Mushroom and Chemical Free Vegetable with Knowledge Management of The New Theory Agriculture Group in Baan Chedi Mae Krua Village, Mae Fak Subdistrict, Sansai District, Chiang Mai Province.

ผศ.ธวัชชัย บุญมี*

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการด้านการผลิตผลิตภัณฑ์เห็ดและผักปลอดสารพิษแบบมีส่วนร่วม ด้วยการจัดการความรู้ของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการผลิต พัฒนารูปแบบการผลิต และศึกษาผลการพัฒนารูปแบบการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) การศึกษารูปแบบ ปัญหา และความต้องการด้านการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษ 2) การให้ความรู้ โดยการจัดโครงการฝึกอบรมเพื่อให้เกษตรกรนำไปทดลองปฏิบัติ และนำไปพัฒนารูปแบบการผลิตได้ 3) การติดตามและเสริมความรู้ของเกษตรกรด้วยโครงการศึกษาดูงาน ทั้งนี้ได้มีการนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์และประมวลผล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และข้อมูลเชิงคุณภาพนำมาวิเคราะห์และเขียนบรรยายให้ความเชื่อมโยงของประเด็นต่างๆ สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

รูปแบบการผลิตเห็ด สามารถสรุปรูปแบบการเพาะเห็ดของผู้ที่เพาะเห็ดเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมในภาพรวมมีส่วนสำคัญที่เหมือนกันคือ มีกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะเห็ดเป็นของตนเอง ไม่มีการจ้างแรงงานเพิ่ม ใช้เงินลงทุนจากเงินของครอบครัวเอง มูลเหตุจูงใจที่ทำให้หันมาเพาะเห็ด คือต้องการเพิ่มรายได้ ประกอบกับเห็นว่าผู้บริโภคนิยมบริโภคเห็ดมากขึ้น และต้องการเพาะเห็ดเพื่อบริโภคเอง สำหรับความรู้ที่ใช้ในการเพาะเห็ดนั้นมาจากการเข้ารับการฝึกอบรม และ

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

จากการศึกษาดูงาน เห็นที่เพาะส่วนใหญ่คือเห็นนางฟ้า โดยทำการเพาะเห็ดตลอดทั้งปี ปัญหาที่พบเหมือนกันคือไม่สามารถกำหนดราคาเห็ดได้เอง เพราะในท้องตลาดมีเห็ดหลายชนิด นอกจากนี้ราคายังผันแปรตามฤดูกาล คือถ้ามีเห็ดธรรมชาติออกมาจำหน่ายมากจะทำให้เห็ดที่เพาะราคาต่ำและความนิยมจากผู้ซื้อจะลดลง และเกษตรกรยังพบปัญหาต้นทุนการผลิตที่สูง สำหรับความแตกต่างของผู้ที่เพาะเห็ดเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม คือ ผู้ที่เป็นอาชีพหลักจะทำการเพาะเห็ดหลายชนิด และเพาะในปริมาณมากแต่ละรุ่น และยังสามารถทำการผลิตอาหารวัน หั่วเชื้อเห็ด และก้อนเชื้อเห็ดได้เอง ทำให้มีความชำนาญ และเข้าใจในธรรมชาติและเทคนิควิธีการต่างๆ ในการเพาะเห็ดเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสามารถจำหน่ายก้อนเชื้อเห็ดเพื่อสร้างรายได้อีกทางหนึ่งด้วย ในขณะที่ผู้เพาะเห็ดเป็นอาชีพเสริมยังไม่สามารถผลิตก้อนเชื้อเห็ดเองได้ทำให้ต้องซื้อจากผู้ผลิตก้อนเชื้อเห็ด

รูปแบบการผลิตผักปลอดสารพิษ สามารถสรุปรูปแบบการปลูกผักปลอดสารพิษในและนอกมุ้งตาข่ายในลอนในภาพรวมมีส่วนที่เหมือนกันที่สำคัญคือ จะไม่มีการจ้างแรงงานเพิ่ม เงินลงทุนมาจากเงินของครอบครัว ซึ่งเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษในระดับปานกลาง เคยเข้ารับการฝึกอบรมและการศึกษาดูงานมาแล้ว สำหรับมูลเหตุจูงใจที่ทำให้หันมาปลูกผักปลอดสารพิษ คือต้องการเพิ่มรายได้ และต้องการปลูกเพื่อบริโภคเอง ประกอบกับการได้เข้าร่วมกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว โดยวิธีการที่ใช้ในการปลูกผักปลอดสารพิษเป็นลักษณะผสมผสาน ได้แก่ การปลูกพืชหมุนเวียน การใช้ปุ๋ยชีวภาพ การกำจัดแมลงศัตรูพืชด้วยสารสกัด (เช่น สะเดา ตะไคร้หอม) เกษตรกรจะทำการปลูกผักปลอดสารพิษทั้งปี หลังการเก็บเกี่ยวด้วยมือ ทำการปรับปรุงคุณภาพโดยการล้างทำความสะอาด คัดแยกส่วนเน่าเสียออก ส่งขายโดยไม่ได้ผ่านการรับรองความปลอดภัยจากหน่วยงานใดๆ ปัญหาที่พบเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ คือ ปัญหาด้านเงินทุนโดยระบุว่าขาดแหล่งเงินทุน และมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น

การพัฒนาารูปแบบการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษ คณะผู้วิจัยดำเนินการโดยจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องเทคนิคและวิธีการปลูกผักปลอดสารพิษ โดยเน้นวิธีกางมุ้ง ซึ่งส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจก่อนเข้ารับการฝึกอบรมอยู่ระดับปานกลาง (ร้อยละ 45.2) แต่หลังเข้ารับการฝึกอบรมแล้วส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 58.1) และจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องเทคนิคและวิธีการเพาะเห็ด ซึ่งส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเพาะเห็ดก่อนเข้ารับการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 33.3) แต่เมื่อเข้ารับการฝึกอบรมแล้วส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 50.0) นอกจากนี้ยังมีการติดตามและเสริมความรู้ เพื่อติดตามรับทราบปัญหาและความก้าวหน้าในการดำเนินงาน และเสริมความรู้ของเกษตรกรด้วยการจัดโครงการศึกษาดูงาน เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษ โดยก่อนศึกษาดูงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเพาะเห็ดอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 50.0) และหลังการศึกษาดูงานส่วนใหญ่ระบุว่ามีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 46.2)

สำหรับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษก่อนศึกษาดูงานส่วนใหญ่ระบุว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 46.2) และหลังการศึกษาดูงานส่วนใหญ่ระบุว่ามีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 69.3)

สรุปภาพรวมด้านผลการพัฒนารูปแบบการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษ มีดังนี้ ด้านการเพาะเห็ด มีการพัฒนาโดยการเพิ่มชนิดเห็ดที่เพาะคือเห็ดนางฟ้า โดยเกษตรกรทดลองเพาะหลังจากฝึกอบรมพบว่าส่วนใหญ่ได้ผลดี ด้านการปลูกผักปลอดสารพิษ มีการพัฒนาโดยเกษตรกรบางส่วนได้ใช้เทคนิคการปลูกผักปลอดสารพิษโดยวิธีการกางมุ้ง การกำจัดแมลงศัตรูพืชด้วยสารสกัดชีวภาพ และผสมผสานกับวิธีการอื่น ๆ และสำหรับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อจำหน่ายมีการบรรจุผักปลอดสารพิษในถุงพลาสติก พร้อมกับติดสติ๊กเกอร์แสดงชื่อกลุ่มผู้ผลิตเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้บริโภค

คำสำคัญ ผักปลอดสารพิษ, เห็ด, การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม, การพัฒนารูปแบบการผลิต

Abstract

The participation action research of producing mushroom and chemical free vegetable with knowledge management of agriculture group in Baan Chedi Mae Krua village, Mae Fak subdistrict, Sansai district, Chiang Mai province. The objectives of research is to study a production pattern and to develop the mushroom and chemical free vegetable production patterns, including to publicize the research to other people who related or interested in this field. The study is divided into 3 parts: 1) Studying of production patterns, problems and the need of mushroom and chemical free vegetable production of members in the group. 2) The researcher party gave the knowledge to the agriculturists by performing an instruction, the agriculturist could learn from the lecture, demonstration and the practice that can try out to follow the method and develop the mushroom and chemical free vegetable production patterns to gain better quality crops. 3) To pursue and supplement knowledge, pursue the problems and progressive after taking the instruction and supplement agriculturist knowledge by giving them to observe and operation trip to other farms to learn more and apply it in their production patterns. The quantity information was also concerned with analyzing and systematizing by computer program and the quality information was analyzed and written to lecture the connected points. From the research we can learn from this conclusion:

Mushroom Production Pattern : the result of the study shows that there are two kinds of agriculturist who plant the mushroom. The first has it as a main career while other has it just a sideline. **In overview, they have the same important things are** having ownership in their farms, do not employ other labors and used family capital to investment. They share the same reasons of planting mushroom, that are earning more family income because mushroom market has more consumers and they also plant mushroom as their food. All knowledge of planting was taken from the instruction as well as observation and operation, the most mushroom they choose to plant is Sajor-caju mushroom and they plant it all year round but they finally found the problems that it was hard to fix the price by their own since the market sales many kinds of mushroom especially the natural growing mushrooms. The rare mushrooms always receive higher price than the mushroom from these farm, so the price of the mushroom farm will depend upon the natural growing mushroom in different seasons but most of them receive very low prices while the investment of planting would be still high.

The differentness between people who plant mushroom as their main career and the people who plant it as the sideline are the first group plants many kinds of mushroom and they also plant in a great amount of every kinds of mushroom, they can produce jelly nutrition and the lump of mushroom origin. These support him obtain more skill, it also makes him know the nature of mushroom and the variety planting mushroom techniques and they can earn more money from selling the lump of mushroom origin while the second can not, so they have to buy it from the other producers.

Chemical free vegetable production pattern : the result of the study shows that there are 4 kinds of people growing chemical free vegetable, **one grows vegetable in a nylon mosquito net while other three grow it outside. In overview they have the same important things** are they do not employ other labors for work, using family capital. They gain the knowledge about growing chemical free vegetable to a moderate level and used to attend the instruction and observation project about chemical free vegetable before. The motivation of growing chemical free vegetable are the need to raise up their family income and for family consumption including to attend the new theory agriculture group of Chedi Mae Krua village. Their growing methods is the blending: the circulative growing by using natural fertilizer to wipe out pests against plants from the nature extract(neem and lemon grass). The agriculturists will grow chemical free vegetable in all year long and they will harvest the crops by picking up by hand and wash it with pure water. However the safety of chemical free vegetable product is still not certify by any organizations. By the way they also face the same problems about the lacking of wealth of investment place and the high capital production.

Producing mushroom and chemical free vegetable pattern development, researcher party proceeded by giving knowledge to the agriculturist group. The researcher performed the instruction to respond to the need of the member. The instruction is about the conduction of technique and growing chemical free vegetable methods. The methods are emphasis agriculturists to use mosquito net to protect their vegetable from insects. **Most of agriculturists have the knowledge about growing chemical free vegetable in 45.2 percentage (moderate level) before attending the instruction but after the instruction the percentage goes up to 58.1(very good level).** The same as the instruction of mushroom planting, **agriculturists have 33.3 percentage(moderate level) of knowledge before attending the instruction but after that they grow to 50 percentage(very good level).** In addition the researchers still pursue the result: problems and progressing of this project and supplement their knowledge by performing the observe and operation project where they can gain the new knowledge and apply to use in their planting. **Before attending the project their knowledge and understanding about planting mushroom is 50 percentage (moderate level) but after raise up to 46.2 percentage (very good level).** The knowledge and understanding of growing chemical free vegetable methods, too, before the project they have 46.2 percentage (moderate level) but at the end of the project going to 69.3 percentage (very good level).

The conclusion of mushroom and chemical free vegetable production patterns develop:

Planting mushroom: the agriculturists develop to plant more kinds of mushroom one of those is the straw mushroom. They try to plant it after attended the instruction and found that it can grow very good in their farm. **In the part of growing chemical free vegetable**, many agriculturists improve the vegetable protection methods by using the mosquito net technique, wipe out the pests against plants by the nature extract and apply the other good techniques with their production. Other important result is the development of product package. They made plastic bag with their own brand on it to give more confident to their costumers.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประกอบธุรกิจชุมชนเป็นการดำเนินการโดยให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การร่วมทุน การร่วมผลิต ร่วมดำเนินการ และร่วมกันรับผลประโยชน์ ดังนั้นการประกอบธุรกิจชุมชนจะก่อให้เกิดการจ้างงาน การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบ และที่สำคัญคือการทำให้ชุมชนมีความสามัคคี มีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ดังเช่นกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ที่รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาการประกอบอาชีพที่แต่เดิมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพปลูกมันฝรั่ง แต่ก็ประสบปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ขาดคุณภาพ สินค้าล้นตลาด ขณะที่ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรมารวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มขึ้นมา ภายใต้ชื่อกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว โดยเริ่มจากการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ที่มีสมาชิกเริ่มต้นจำนวน 15 ราย จากจุดเริ่มต้นนี้เองทำให้สมาชิกได้มีโอกาสพบปะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ทำให้กลุ่มสามารถขยายกิจกรรมการดำเนินงานของสมาชิกออกเป็น 8 กลุ่มย่อย ประกอบด้วยกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรกรผสมผสาน กลุ่มผู้เลี้ยงไก่ไข่ กลุ่มผู้เลี้ยงปลา กลุ่มผู้เลี้ยงวัวนม-วัวเนื้อ กลุ่มผู้เพาะเห็ด กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ และกลุ่มผู้ปลูกพืชผักปลอดสารพิษ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือเพื่อสามารถร่วมกันซื้อ ร่วมกันขาย และแก้ปัญหาาร่วมกัน ตลอดจนทำการเกษตรแบบครบวงจร เพื่อสร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ในชุมชน ปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 80 ราย มีพื้นที่การเกษตรของสมาชิกรวมกันทั้งสิ้นประมาณ 213 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ สำหรับกิจกรรมของกลุ่มที่มีแนวโน้มไปได้ดี แต่ขาดการส่งเสริมด้านการผลิตที่ดีเพียงพอได้แก่กิจกรรมการเพาะเห็ดและการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิกรับดำเนินการเพียงกิจกรรมละ 1 ราย และ 4 ราย ตามลำดับ เพราะยังขาดการสนับสนุนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตที่เหมาะสม เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ตลอดจนเป็นการสร้างโอกาสในการขยายตลาดให้กว้างมากขึ้นจากปัจจุบันที่มีตลาดหลักอยู่ที่ตลาดเจดีย์แม่ครัว เพื่อให้ได้สินค้าที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้แก่กลุ่ม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจการวิจัยเชิงปฏิบัติการด้านการผลิตผลิตภัณฑ์เห็ดและผักปลอดสารพิษแบบมีส่วนร่วม ด้วยการจัดการความรู้ของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและส่งเสริมการผลิตของกลุ่มให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อน และพัฒนาธุรกิจชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ ตามหลักเกษตรกรทฤษฎีใหม่ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

โจทย์และคำถามวิจัย

โจทย์วิจัย

รูปแบบการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษของ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ เป็นอย่างไร มีปัญหาและต้องการพัฒนาด้านการผลิตอะไรบ้าง

คำถามวิจัย

กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ มีความต้องการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนารูปแบบการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษที่เหมาะสมกับกลุ่มในประเด็นใดบ้าง และมีการพัฒนารูปแบบการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษ ของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษ ของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนารูปแบบการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษ ของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ด้านความรู้ ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษที่เหมาะสมกับกลุ่ม
2. ด้านการพัฒนา สามารถพัฒนารูปแบบการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษ มีการตัดสินใจและวางแผนการผลิต ให้เชื่อมโยงกับตลาด ตลอดจนสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ได้ และมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด
3. ด้านการบริหารจัดการ จะทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งในการดำเนินงานร่วมกัน มีการถ่ายทอดความรู้ ระหว่างกัน สร้างความรักความผูกพันที่ดี ตลอดจนเป็นการสร้างความสามัคคีในชุมชน อีกทั้งสามารถนำไปเผยแพร่และสร้างเครือข่ายธุรกิจชุมชนได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะผลิตภัณฑ์ผักปลอดภัยจากสารพิษ และการเพาะเห็ดในเรื่องของ กระบวนการผลิต การพัฒนารูปแบบการผลิต และผลการพัฒนารูปแบบการผลิต
2. พื้นที่วิจัยคือ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว ม.3 ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
3. ช่วงเวลาที่วิจัย ตุลาคม 2551 ถึง กันยายน 2552
4. ประชากรผู้เกี่ยวข้องในการวิจัย สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว ม.3 ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ และเกษตรกรผู้สนใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผักปลอดสารพิษ หมายถึง ผลผลิตพืชผักที่ไม่มีสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชตกค้างอยู่ หรือมีตกค้างอยู่ ไม่เกินระดับมาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ ในประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 163 พ.ศ. 2538 ลงวันที่ 28 เมษายน 2538 เรื่องอาหารที่มีสารพิษตกค้าง
2. การบริหารการผลิต หมายถึง การบริหารกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการผลิต ตั้งแต่การเตรียมปัจจัย นำเข้า ผ่านกระบวนการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตคือ สินค้าและบริการที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ตรงตามเวลา ปริมาณ และคุณภาพที่กำหนด สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า

3. รูปแบบการผลิต หมายถึง วิธีการหรือลักษณะการผลิตของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ว่าการผลิตหัตถ์มีรูปแบบเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม หรือผักปลอดสารพิษ มีรูปแบบการปลูกในมุ้งหรือนอกมุ้งตาข่ายไนลอน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสำรวจ ออกแบบสอบถาม สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มจากประชากร คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ. สันทราย จ.เชียงใหม่และเกษตรกรผู้สนใจ โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ และเกษตรกรผู้สนใจที่เข้าร่วมโครงการ

2. ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัยเพื่อการวางแผนพัฒนาและการติดตามประเมินผล มีการปฏิบัติดังนี้

1. การศึกษาและการวิเคราะห์สภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถ์และผักปลอดสารพิษของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ส่งเสริม หรือดำเนินการวิจัยแก้ไขปัญหาได้ตรงกับความต้องการของกลุ่ม
2. โดยการวิจัยครั้งนี้ได้จัดทำโครงการย่อยเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้สำหรับโครงการย่อยประกอบไปด้วย 5 โครงการย่อย ประกอบด้วย
  - 2.1 การจัดโครงการ “เวทีชาวบ้านศึกษารูปแบบ ปัญหา และความต้องการด้านการผลิตหัตถ์ และผักปลอดสารพิษแบบมีส่วนร่วม” จัดขึ้นโดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้สมาชิกกลุ่ม ได้ทบทวนรูปแบบปัญหา และความต้องการด้านการผลิตหัตถ์ และผักปลอดสารพิษ ที่กลุ่มได้ดำเนินการมาว่าเป็นอย่างไร และต้องการให้มีการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาด้านรูปแบบการผลิตอย่างไรบ้าง ซึ่งจะ เป็นข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยจะได้นำมาประกอบการดำเนินการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาให้สอดคล้องกับศักยภาพของกลุ่มต่อไป
  - 2.2 การจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “เทคนิคและวิธีการปลูกผักปลอดสารพิษ” เพื่อให้ ความรู้แก่กลุ่ม ในการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนารูปแบบการผลิตผักปลอดสารพิษให้สอดคล้อง กับความต้องการและศักยภาพของกลุ่ม ตลอดจนความต้องการของตลาด
  - 2.3 การจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “เทคนิคและวิธีการเพาะหัตถ์” เพื่อให้ความรู้แก่กลุ่ม ในการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนารูปแบบการผลิตหัตถ์ให้สอดคล้องกับความต้องการ และ ศักยภาพของกลุ่ม ตลอดจนความต้องการของตลาด
  - 2.4 การจัด “โครงการติดตามผลด้านการผลิตหัตถ์และผักปลอดสารพิษ” เพื่อติดตามความก้าวหน้า หลังจากการฝึกอบรมดังกล่าวข้างต้น เพื่อรับทราบปัญหา ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพัฒนารูปแบบการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถ์และผักปลอดสารพิษของกลุ่ม

2.5 การจัดโครงการ “ศึกษาดูงานด้านการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษ” ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มได้เห็นตัวอย่างจริงในการปลูกผักปลอดสารพิษ และการเพาะเห็ด

3. การนำแผนปฏิบัติงานไปปฏิบัติ การนำแผนปฏิบัติงานไปปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ โดยผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ คณะนักวิจัย ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนด้วยความตั้งใจและมีความรับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม
4. การติดตามประเมินผลโครงการ การติดตามและประเมินผลของการพัฒนาตามแผนการปฏิบัติงานเป็นระยะๆ ตามแผนการวิจัย

3. วิธีการดำเนินการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยมีวิธีการการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทของชุมชน คณะนักวิจัยได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลตามแหล่งข้อมูลและการรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนปฏิบัติงานของโครงการ จากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต การมีส่วนร่วม และการจัดกิจกรรมกลุ่ม

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

แบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เกณฑ์ที่ใช้ในการให้คะแนนความคิดเห็น คือ

มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน

เกณฑ์ที่ใช้แปลความหมายของความคิดเห็น คือ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00	แปลความหมายว่า	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50	แปลความหมายว่า	มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50	แปลความหมายว่า	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50	แปลความหมายว่า	น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50	แปลความหมายว่า	น้อยที่สุด

ส่วนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การจัดหมวดหมู่ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยง การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง และการวิเคราะห์ขั้นตอน เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 รูปแบบการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษ

1. รูปแบบการผลิตเห็ด

สรุปรูปแบบการเพาะเห็ดของผู้ที่เพาะเห็ดเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมในภาพรวมมีส่วนที่เหมือนกันที่สำคัญคือ มีการผลิตในพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะเห็ดเป็นของตนเอง ไม่มีการจ้างแรงงานเพิ่ม ใช้เงินลงทุนจากเงินของครอบครัวเอง มูลเหตุจูงใจที่ทำให้เกษตรกรหันมาเพาะเห็ดคือต้องการเพิ่มรายได้ ประกอบกับเห็นว่าผู้บริโภคนิยมบริโภคเห็ดมากขึ้น และยังต้องการเพาะเห็ดเพื่อบริโภคเอง สำหรับความรู้ที่ใช้ในการเพาะเห็ดนั้นมาจากการเข้ารับการฝึกอบรม และจากการศึกษาดูงาน เห็ดที่เพาะส่วนใหญ่คือเห็ดนางฟ้า โดยทำการเพาะตลอดทั้งปี ปัญหาที่พบเหมือนกันคือไม่สามารถกำหนดราคาเห็ดได้เองเพราะในท้องตลาดมีเห็ดหลายชนิด นอกจากนี้ราคายังผันแปรตามฤดูกาล คือถ้ามีเห็ดธรรมชาติออกมาเยอะจะทำให้เห็ดที่เพาะราคาและความนิยมจากผู้ซื้อจะลดลง และเกษตรกรยังพบปัญหาต้นทุนการผลิตที่สูง

สำหรับความแตกต่างของผู้ที่เพาะเห็ดเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม คือ ผู้ที่ทำเป็นอาชีพหลักจะทำการเพาะเห็ดหลายชนิด และเพาะในปริมาณมากแต่ละรุ่น และยังสามารถทำการผลิตอาหารวัน ผลิตหัวเชื้อเห็ด และทำการผลิตก้อนเชื้อเห็ดได้เอง ทำให้มีความชำนาญ และเข้าใจในธรรมชาติและเทคนิควิธีการต่างๆ ในการเพาะเห็ดเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสามารถจำหน่ายก้อนเชื้อเห็ดเพื่อสร้างรายได้อีกทางหนึ่งด้วย ในขณะที่ผู้เพาะเห็ดเป็นอาชีพเสริมยังไม่สามารถผลิตก้อนเชื้อเห็ดเองได้ทำให้ต้องซื้อจากผู้ผลิตก้อนเชื้อ

2. รูปแบบการผลิตผักปลอดสารพิษ

รูปแบบการปลูกผักปลอดสารพิษในและนอกมุ้งตาข่ายในล่อน ในภาพรวมมีส่วนที่เหมือนกันที่สำคัญคือ จะไม่มีการจ้างแรงงานเพิ่ม เงินลงทุนมาจากเงินของครอบครัว ซึ่งเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษในระดับปานกลาง เคยผ่านการอบรมและการศึกษาดูงานมาแล้ว สำหรับมูลเหตุจูงใจที่ทำให้หันมาปลูกผักปลอดสารพิษ คือต้องการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และต้องการปลูกเพื่อบริโภคเอง ประกอบกับการได้เข้าร่วมกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว โดยวิธีการที่ใช้ในการปลูกผักปลอดสารพิษเป็นลักษณะผสมผสาน ได้แก่ การปลูกพืชหมุนเวียน การใช้ปุ๋ยชีวภาพ การกำจัดแมลงศัตรูพืชด้วยสารสกัด (เช่น สะเดา ตะไคร้หอม) เกษตรกรจะทำการปลูกผักปลอดสารพิษทั้งปี วิธีการเก็บผักปลอดสารพิษที่ใช้คือใช้มือดึงออกมา เมื่อเก็บผลผลิตแล้วก็จะมีการปรับปรุงคุณภาพผักโดยการล้างน้ำทำความสะอาด สำหรับผลผลิตผักปลอดสารพิษที่จำหน่ายนั้นยังไม่ได้มีการรับรองความปลอดภัยจากหน่วยงานใด และปัญหาที่พบเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ คือ ปัญหาด้านเงินทุนโดยระบุว่าขาดแหล่งเงินทุน และมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น

ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษ

1. การพัฒนารูปแบบการผลิตผักปลอดสารพิษ

คณะผู้วิจัยดำเนินการให้ความรู้กับกลุ่มเกษตรกร โดยการจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องเทคนิคและวิธีการปลูกผักปลอดสารพิษ โดยวิธีกางมุ้ง นอกจากนี้ยังมีการติดตามและเสริมความรู้ด้วยโครงการติดตามผลด้านการผลิตผักปลอดสารพิษ เพื่อติดตามรับทราบปัญหา และความก้าวหน้าในการดำเนินงาน หลังจากได้รับการฝึกอบรมไปแล้ว ซึ่งเป็นกรให้ข้อเสนอแนะและความรู้เพิ่มเติมเป็นการเฉพาะแต่ละราย และยังเสริมความรู้ของเกษตรกรด้วยการจัดโครงการศึกษาดูงานด้านการผลิตผักปลอดสารพิษ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การพัฒนากระบวนการผลิตด้วยการอบรมให้ความรู้ พบว่าผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผักปลอดสารพิษก่อนเข้ารับการฝึกอบรมอยู่ระดับปานกลาง (ร้อยละ 45.2) แต่หลังเข้ารับการฝึกอบรมแล้วส่วนใหญ่ระบุว่ามีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 58.1)

การพัฒนากระบวนการผลิตด้วยการศึกษาดูงาน พบว่า ผู้ร่วมศึกษาดูงานส่วนใหญ่ระบุว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษก่อนศึกษาดูงานอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 46.2) และหลังการศึกษาดูงานส่วนใหญ่ระบุว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 69.3)

2. การพัฒนารูปแบบการผลิตเห็ด

คณะผู้วิจัยดำเนินการในส่วนของการให้ความรู้กับกลุ่มเกษตรกร โดยการจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องเทคนิคและวิธีการเพาะเห็ด ซึ่งเน้นการเพาะเห็ดฟาง เนื่องจากผลการสำรวจพบว่าเกษตรกรสนใจมากที่สุดถึงร้อยละ 90.1 นอกจากนี้ยังมีการติดตามและเสริมความรู้ ด้วยโครงการติดตามผลด้านการเพาะเห็ด เพื่อติดตามรับทราบปัญหาและความก้าวหน้าในการดำเนินงานหลังจากได้รับการฝึกอบรมไปแล้ว นอกจากนี้ยังเป็นการให้ข้อเสนอแนะและความรู้เพิ่มเติมเป็นการเฉพาะแต่ละราย และยังเสริมความรู้ของเกษตรกรด้วยการจัดโครงการศึกษาดูงานด้านการเพาะเห็ด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การพัฒนากระบวนการผลิตด้วยการอบรมให้ความรู้ พบว่าผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเพาะเห็ดก่อนเข้ารับการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 33.3) แต่หลังจากเข้ารับการฝึกอบรมแล้วส่วนใหญ่ระบุว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเพาะเห็ดอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 50.0)

การพัฒนากระบวนการผลิตด้วยการศึกษาดูงาน พบว่าผู้ร่วมศึกษาดูงานส่วนใหญ่ระบุว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเพาะเห็ดก่อนการศึกษาดูงานอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 50.0) และหลังการศึกษาดูงานส่วนใหญ่ระบุว่า มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเพาะเห็ดอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 46.2)

ตอนที่ 3 สรุปผลการพัฒนารูปแบบการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษ

หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเวทีชาวบ้าน และให้ความรู้ด้วยการจัดโครงการฝึกอบรม ตลอดจนมีการติดตามและเสริมความรู้พบว่ามีการพัฒนารูปแบบการผลิต ดังนี้

1. ด้านการเพาะเห็ด มีการพัฒนาโดยการเพิ่มชนิดเห็ดที่เพาะคือเห็ดฟาง โดยเกษตรกรทดลองเพาะหลังจากฝึกอบรมพบว่าส่วนใหญ่ได้ผลดี
2. ด้านการปลูกผักปลอดสารพิษ มีการพัฒนาโดยเกษตรกรบางส่วนได้ใช้เทคนิคการปลูกผักปลอดสารพิษโดยวิธีการกางมุ้ง การกำจัดแมลงศัตรูพืชด้วยสารสกัดชีวภาพ และผสมผสานกับวิธีการอื่นๆ

อภิปรายผลการวิจัย

ความสำเร็จในการส่งเสริมและพัฒนาด้านการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ อยู่ในระดับที่ไม่สูงมากนักเนื่องจากพบปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินการของกลุ่มบางประการ คือ สมาชิกบางส่วนขาดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ อภิชาติ พันธเสน และปัทมาวดี โพนขุนกุล (2546) ที่กล่าวถึงปัญหาของกลุ่มธุรกิจชุมชนที่สำคัญประการหนึ่งคือ ปัญหาที่สมาชิกในกลุ่มขาดความไว้วางใจต่อผู้บริหารกลุ่ม ดังนั้นการบริหารกลุ่มจะต้องยึดหลักการบริหารที่สำคัญ คือ ชื่อสัตย์ ยุติธรรม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ประกอบกับควรสร้างความเข้าใจในหลักการพื้นฐานในการรวมกลุ่มที่

สำคัญบางอย่าง เช่น การเสียสละ ความสามัคคี ซึ่งสอดคล้องกับ สนิท สัตโยภาส (2547) ที่กล่าวว่าการที่สมาชิกมีความสามัคคีกัน จะนำมาซึ่งความสำเร็จ อันเป็นผลจากความร่วมมือร่วมใจและความสามัคคีของสมาชิกกลุ่มเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ปัญหาการมีส่วนร่วมกับโครงการวิจัยขาดความต่อเนื่อง เพราะเกษตรกรที่มาร่วมบางส่วนเป็นลักษณะของการหมุนเวียนกันเข้าร่วมกิจกรรมและการฝึกอบรมต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ได้ถูกต้อง และครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับ เดชวิทย์ นิลวรรณ (2551) ที่ได้พบปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่มที่สำคัญ คือ ชาวบ้านยังไม่เข้าใจและไม่เห็นถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มเท่าที่ควร กลุ่มมีลักษณะของการจัดตั้งมากกว่าการก่อตั้ง ดังนั้นควรจะมีการคัดเลือกผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีความสนใจและตั้งใจอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมบางส่วนก็ไม่มี การเปลี่ยนแนวคิดของรูปแบบการผลิตของตน เช่น ยังมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพราะเชื่อว่าจะทำให้ผักสวยงามและเป็นที่ต้องการของตลาด หรือปลูกผักปลอดสารพิษเฉพาะไว้รับประทานเอง ในครัวเรือนขณะที่ผักที่จำหน่ายให้กับผู้บริโภคใช้สารเคมีตามปกติ ดังนั้นจะต้องใช้กระบวนการกลุ่มในการชักจูงให้เปลี่ยนพฤติกรรม สอดคล้องกับ พงศ์ธร จันทรเลื่อน (2548) ที่กล่าวว่าการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม จากผู้มีประสบการณ์ด้านการปลูกผักปลอดสารพิษ จะทำให้เกษตรกรเกิดการปรับเปลี่ยนแนวความคิดการผลิตที่ตอบสนององ กระแสการบริโภคยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- จกกลณี ชุตินาเวรินทร์. (2544). การฝึกอบรมเชิงพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พีเอสอีฟวิง.
- จิรวรรณ บุญมี. (2551). เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. เชียงใหม่ : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ชลากร วรณเกษม. (2546). การผลิตและการตลาดผักปลอดภัย จังหวัดขอนแก่น. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธวัชชัย บุญมี. (2551). การบริหารการผลิตและการดำเนินงาน. เชียงใหม่ : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2547). การจัดการความรู้กับคลังความรู้ : Knowledge Management and Knowledge Center. กรุงเทพฯ : เอสอาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- दनัย อุทรัพย์. (2548). เอกสารประกอบการสอนเรื่องการปลูกพืชผักปลอดสารพิษ “โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ”. กรุงเทพฯ : ธารอักษร.
- เดชวิทย์ นิลวรรณ. (2551). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาลำไยสีทองอบแห้ง ด้วยการจัดการความรู้ของกลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองกวก ต.มะเขือแจ้ อ.เมือง จ.ลำพูน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- บรรณ บูรณชนบท. (2547). คู่มือการเพาะเห็ด. กรุงเทพฯ : เพ็ท-แพลัน พับลิชชิ่ง.
- ปาริชาติ อนุชิตชาติศรี. (2544). การจัดการการผลิตและการตลาดผักปลอดภัยจากสารพิษในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พงศ์ธร จันทร์เลื่อน. (2548). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มเกษตรกรบ้านสันป่ากวาง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพบุลย์ พูลทอง. (2544). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเพาะเห็ดสกุลนางรมของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิบูลย์ บุญยธโรกุล. (2545). คู่มือวิทยากรและผู้จัดการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- วัลลภ พรหมทอง. (2544). เห็ด เพาะกินได้ เพาะขายรวย (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- วัลลภ ลำพวย. (2549). เทคนิควิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สนธิ สัตโยภาส. (2547). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาศักยภาพการทำงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2547). การบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สุทธิชัย ปทุมล่องทอง. (2545). เห็ดพืชเศรษฐกิจยั่งยืน. นนทบุรี. ธารบัวแก้ว.
- Mondy, R. W. , & Noe, R. M. (2005). *Human resource management* (9th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- http://www.chiangmai.go.th/meet_file/intro3.pdf : 17 มิถุนายน 2552.
- <http://www.ftpi.or.th/dwnld/research/finished/bizcom/exec.pdf> : 25 มีนาคม 2550.
- <http://www.rakbankerd.com/agriculture/open.php?id=104&s=tblcenter> : 17 มิถุนายน 2552.
- <http://www.thaitambon.com/Tambon/ttambon.asp?ID=501410> : 17 มิถุนายน 2552.

RAJABHAT CHIANGMAI RESEARCH JOURNAL

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

โทรศัพท์/โทรสาร 0-5388-5950

<http://www.research.cmru.ac.th>